

Multiconsult

Saksbehandler, innvalgstelefon

Ole Christian Skogstad,

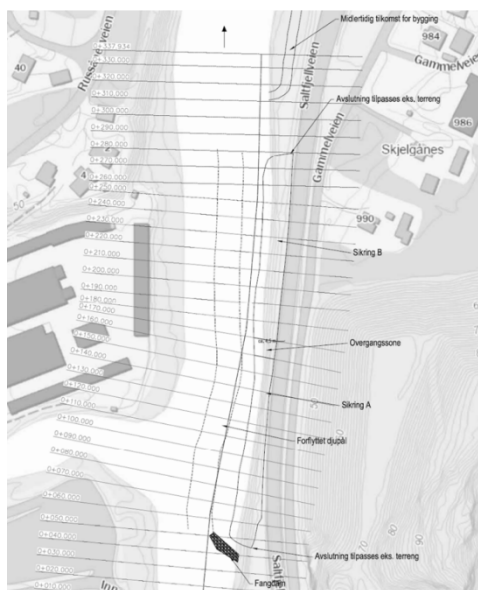
Att.Johanna Skrutvold

Tillatelse til tiltak i vassdrag og fjerning av kantvegetasjon - Saltdal 81/1 m.fl. - Saltdalselva - Erosjonssikring

Statsforvalteren viser til søknad datert 29.01.26 om erosjonssikring og fjerning av kantvegetasjon langs en strekning på ca. 250 meter av Saldalselvas østside ved Russånes.

Kort om tiltaket

Eksisterende erosjonssikring på den her aktuelle strekningen av elva er undergravd og delvis skadet som følge av erosjon og flompåvirkning. E6 må enten legges om her eller så må det gjennomføres ny og forbedret erosjonssikring. Det mest realistiske og egnede tiltaket vurderes å være elveplastring med stor stein (damplastring). Erosjonssikringen vil etter det opplyste bli etablert med en skråningshelning på 1:1,3–1:1,5 og fundamenteres i dyp fotgrøft. Bunnen av sikringen legges minimum 1,5 m under dagens djupål, og det må etableres en ordnet steinfylling minimum 5 m foran sikringens fot for å hindre undergraving. Naturlig bunnsstrat er planlagt lagt tilbake over fotsteinene.

Figur 1. Skisse av planlagt sikringstiltak. Sikring A strekker seg fra profil 050 til profil 160, og Sikring B fra profil 170 til profil 280. Forskjellen mellom de to sikringene er i hovedsakelig bare skråningshelning (Multiconsult).

Det søkes om tillatelse til erosjonssikringen i medhold av forskrift om fysiske tiltak § 2. Ettersom det må fjernes kantvegetasjon i forbindelse med etableringen av det erosjonsforebyggende tiltaket, søkes det også om fritak fra opprettholdes av kantvegetasjon etter vannressursloven § 11.

Vedtak

Med hjemmel forskrift av 15.11.04 om fysiske tiltak i vassdrag § 2, jf. § 1 første ledd bokstav a, gir Statsforvalteren etter dette Statens vegvesen v/Multiconsult tillatelse til rassikringen.

Det fastsettes følgende vilkår;

- Anleggsarbeidet bør unngås mens egg og yngel ligger i grusen. Det anbefales derfor at det fysiske arbeidet gjennomføres i perioden juli- september.
- Avslutningen av sikringen må utformes slik at den skaper hulrom og oppvekstområder.
- Toppen av fyllingen må utformes slik at det er mulig å etablere en fungerende kantvegetasjon langs elva på den berørte strekningen.
- Det skal etableres naturlige elvebunn ved å legge minst 50 cm med naturlig elvesubstrat over sikringslaget.
- Gyttegrus skal mellomlagres og tilbakeføres til området.
- Djupål skal reetableres.
- Blottlegging av eventuell leire bør unngås.
- Drivstoff og kjemikalier oppbevares i god avstand fra elva og fylles på tett dekke.
- Etter at tiltaket er gjennomført skal det leveres en kort rapport med bilder (før og etter) til Statsforvalteren.

Med hjemmel i vannressursloven § 11, jf. delegering av myndighet ved kgl.res. 15. desember 2000, gir Statsforvalteren etter dette Statens vegvesen v/Multiconsult tillatelse til fjerning av kantvegetasjon langs Saltdalselva i forbindelse med nødvendig erosjonssikring, og da innenfor tiltaksområdet vist i figur 1 i søknaden. Det fastsettes som vilkår for fjerningen at avdekket vegetasjon og jordmasser tas vare på og legges tilbake etter arbeidet med erosjonssikringen er gjennomført. Det anbefales at arealet tilplanter med stedegne trearter.

Statsforvalterens vurdering og begrunnelse

Saltdalsvassdraget er gjennom St.prp. nr. 118 (1991-92) underlagt vassdragsvern, og innehar store natur- og landskapsmessige verdier. Vassdraget har bestander av laks, sjørørret og sjørøye. For å nå forvaltningsmålene for de vernede vassdrag gitt ved Stortingets behandling av verneplanene, følger det bl.a. av gjeldende rikspolitiske retningslinjer fastsatt ved kgl.res. 10.11.94 pkt. 3 at en bl.a. bør «unngå inngrep som reduserer verdien for landskapsbilde, naturvern, friluftsliv, vilt, fisk, kulturminner og kulturmiljø».

Det følger av vannressursloven § 8 at ingen må iverksette vassdragstiltak, med unntak av tiltak nevnt i §§ 12 og 15, som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser uten etter konsesjon fra vassdragsmyndigheten. Det fremgår ikke av oversendelsen hvorvidt tiltaket er underlagt konsesjonspliktavurdering eller ikke. Tiltakets omfang og potensielle virkninger tilsier at nevneverdighetsvilkåret i vannressursloven § 8 raskt overskrides. Dersom tiltaket betinger konsesjon etter vannressursloven, vil ikke tiltaksforbudet i forskrift om fysiske tiltak § 1 bokstav a og b gjelde, jf. § 1 andre ledd andre punktum.

Fysisk tiltak i vassdrag

Erosjonssikringen vil medføre endringer i elvemorfologien og habitatforhold på den her aktuelle strekningen. Endring ligger i innsnevring av elveprofilen, samt fylling i og forflytning av eksisterende djupål. Samlet strømningsareal vurderes i hovedsak opprettholdt.

Saltdalsvassdraget er en typisk flomelv, med en urolig elvebunn flere steder. Dette gjør at elvebunnen, og da spesielt i hovedelva, i betydelig grad består av runde og større steiner. En slik homogen elvebunn er særlig fremtredende i nedre halvdel av Saltdalselva. Substrater dominert av runde steiner danner vanligvis ugunstige oppvekstmiljø for laksefisk. Tidligere bonitering av vassdraget (Nordnorske Ferskvannsbiologer Rapport 2002-14) viser at kun en tredjedel av elvestrekningene i hovedelva ble vurdert å ha brukbare oppvekstområder for laksefisk. Samtidig påpekes det i rapporten at det finnes mer egnede oppvekstforhold nærmere land, og da primært i øvre halvdel av elva, det vil si oppstrøms Russånes. Dette fordi substratsammensetningen her er mer variert enn i nedre halvdel. I tillegg virker hyppigere forbygninger nedstrøms Russånes negativt for leveområdene her.

Elveområdet ved Russånes består av en dypere ål mot eksisterende erosjonssikring i øst. Vestbredden innehar flomfastmark og mer grov elveørlignende områder, og hvor substratet ved Russåelva utløp har noe mer variasjon. Dette, sammen med potensiell større tilførsel av næring fra sideelva, sannsynliggjør at området er mer attraktivt som leveområde for laksefisk enn hva generelt gjelder for nedre del av hovedvassdraget. Samtidig viser ikke sonevise registreringer av egg tetthet av laks (NT) og sjørret i perioden 2009- 2017 at det her aktuelle området utpeker seg i særlig grad (jf. bl.a. Ferskvannsbiologen Rapport 2017-10). Tettheter av ungfisk er registrert av NINA på åtte faste stasjoner i Saltdalselva for perioden 1976-2022. For ørret varierer gjennomsnittlig antall ungfisk (unntatt årsyngel) på disse stasjonene mellom 10 og 40 per 100 kvadratmeter. Tetthetsestimater fra midten av 70-tallet og fram til i dag viser lave tettheter av ungfisk av ørret de senere årene, men hvor estimatene også avdekker store årlige variasjoner. Tidligere estimer viser at Russånesområdet har en middels tetthet av ørretunger (Nordnorske Ferskvannsbiologer Rapport 2002-14). I hovedelva er det tidligere observert flest gytefisk av sjørret på Stornes, Russånes og Masternes. Ut fra dette legger vi til grunn at området ved Russånes utgjør en betydelig funksjon for ørret, selv om gytefiskforekomster i elva synes å variere i stor grad. I så måte er inngrep og endret habitat på denne delen av elva uheldig. Det er likevel grunn til å tro at elvas vestlige del er viktigst i denne sammenheng, men hvor også djupålen må ansees som en vesentlig del av habitatet.

Ytterligere erosjonssikringstiltak vil medføre betydelige ulemper for naturverdiene her. Arbeid i elveleiet i tidsperioden 10. november- 1. mai vil kunne virke noe negativt inn på et helt årskull av sjørrettyngel i dette området. Videre vil det planlagte sikringstiltaket medføre en reduksjon av tverrsnittarealet i elva, noe som kan ha betydning for strømningsforhold. Statsforvalteren anser imidlertid at faren for videre erosjon av veifyllingen mot E6 er reell, og at dette over tid kan medføre fare for skader på E6. Vi har derfor forståelse for at det er viktig å få gjennomført sikringstiltakene så fort som mulig, og vurderer sikringstiltaket til å være av stor samfunnsmessig betydning. Sammenholdt med avbøtende og kompenserende tiltak slik beskrevet i søknaden og Multiconsult sitt notat, jf. bl.a. skisse i figur 2 av planlagt sikringstiltak (herunder forflytning av djupålen vestover), vurderer Statsforvalteren at de negative virkningene knyttet til endringer i elvemorfologien og habitatforhold må vike for samfunnshensynene som gjør seg gjeldende i denne sak. Dette særskilt ettersom det i dette tilfellet i realiteten finnes få reelle alternativer.

Etter vannforskriften § 4 skal tilstanden i overflatevann beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand. Forutsatt at tiltaket gjennomføres i tråd med de foreslåtte avbøtende tiltakene, vurderes

inngrepet ikke å innebære en varig forringelse av vannforekomstens økologiske tilstand eller være til hinder for å nå miljømålet, og forskriftens § 12 vil ikke komme til anvendelse.

Fjerning av kantvegetasjon

Erosjonssikringstiltaket vil at medføre kantsonen på den ca. 250 meter lange strekningen vil måtte fjernes.

Kantvegetasjon langs vassdrag har en rekke viktige funksjoner, og sonens økologiske funksjon er gitt et særskilt vern gjennom vannressursloven § 11. Blant annet er vegetasjonen langs vassdrag viktig for plante- og dyreliv og er verdifulle landskapselementer. Vegetasjonen bidrar også til skygge og demper solinnstrålingen til vassdraget. Dette er gunstig for både fisk og mange andre vannlevende organismer. Vegetasjonen tilfører også vassdraget alloktont organisk materiale. Kantvegetasjonen motvirker videre utrasing på elvebredden og har en naturlig flomdempende effekt, noe som også bidrar til å redusere forurensningen i vassdraget. Vegetasjonssonen motvirker også forurensning av vassdraget fordi næringssalter og erodert materiale filtreres gjennom sonen. Kantvegetasjonen har for øvrig også en landskapsestetisk verdi og kan være viktig for allmennhetens tilgang til vassdraget.

Vannressursloven § 11 sikrer at det langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring «skal opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr». Kantvegetasjonsbestemmelsen har en viktig selvstendig betydning fordi bestemmelsen pålegger grunneier en direkte plikt til å opprettholde kantvegetasjonen. Bestemmelsen sier imidlertid ikke noe konkret om hvor bred kantvegetasjonen skal være. Loven stiller krav om en begrenset naturlig kantvegetasjon, og at denne skal motvirke avrenning, dvs. hindre utrasing og forurensning, og gi levested (skjul, oppholdssted mv.) for planter og dyr som har naturlig tilhold ved eller i vassdraget.

Bredden vil dermed variere med de naturgitte forhold på stedet. Hvor bredt beltet skal være, må også bero på en konkret vurdering av verdien av å beholde kantvegetasjonen sett opp mot andre samfunnsinteresser. Det skal tungtveiende grunner til for ikke å opprettholde et belte som oppfyller formålet i bestemmelsen.

Etter vannressursloven § 11 tredje ledd kan vassdragsmyndigheten frita fra kravet om kantvegetasjon. Det skal mye til for å avvike fra plikten om å opprettholde tilstrekkelig bred kantvegetasjon. Saltdalselva innehar store natur- og friluftslivsverdier. Vassdragets verneverdier er i stor grad knyttet til elveløpsformer, isavsmeltingsformer, karstformer, botanikk og vannfauna. Avgjørelsen av om det skal gis fritak må bygge på en totalvurdering av alle fordeler og ulemper knyttet til det å fjerne vegetasjonen langs vassdraget. Her ligger det helt klart en forutsetning om at ulempene ved å opprettholde kantvegetasjonen er vesentlig større enn fordelene for at det skal gis fritak, jf. Ot.prp. nr. 39 (1998-99) s. 332.

Vegetasjonssonen på eksisterende erosjonssikring er pr. i dag relativt begrenset og består av et smalt belte med bjørk og or, samt stauder (geitrams). I midtre del består kantsonen hovedsakelig av gress- og lågurter. Klåved (NT) er funnet her. Utover dette er det ikke registrert sårbare arter eller særskilte naturverdier innenfor tiltaksområdet eller i umiddelbar nærhet av dette. Flommarka og flomskogsmarka på vestsiden av elva vil ikke bli vesentlig berørt av tiltaket.

Fjerning av vegetasjon innenfor den her aktuelle strekningen er ugunstig, spesielt for sjøørreten. Dette spesielt ettersom kantvegetasjonen er stedvis begrenset på østsiden av elva i det her aktuelle området. Fjerning av kantvegetasjonen vil påvirke skyggeforholdene i denne delen av elva og i noen

grad redusere filtreringseffekten. Tilførselen av alloktont material antas ikke nevneverdig redusert, da tilførselen vil ivaretas både på strekninger i hovedelva oppstrøms tiltak og sideelva. De største negative virkningene vil være knyttet til vannmiljøet, og da særskilt til ytterligere en periode med forventet økt tilførsel av partikler. Statsforvalteren vurderer imidlertid ikke disse å være av en slik karakter at tillatelse ikke kan gis. I dette ligger det en forutsetning om at det legges til rette for reetablering av kantvegetasjon. Avdekket masser bør i denne sammenheng tas vare på og legges tilbake på toppen av fyllingen.

Klage

Vedtakene kan i henhold til forvaltningsloven § 29 påklages innen tre uker etter underrettingen om vedtaket er kommet frem. Klagen skal sendes til Statsforvalteren i Nordland. Klagens adressat, form og innhold vil måtte følge § 32 i forvaltningsloven.

Med hilsen

Tore Vatne (e.f.)
seksjonsleder

Ole Christian Skogstad
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Saltdal kommune
Norges vassdrags- og energidirektorat
Nordland fylkeskommune